

Антологија

СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Васко Попа

УСПРАВНА ЗЕМЉА

„Антологија српске књижевности“ је пројекат дигитализације класичних дела српске књижевности Учитељског факултета Универзитета у Београду и компаније Microsoft®

Није дозвољено комерцијално копирање и дистрибуирање овог издања дела. Носиоци пројекта не преузимају одговорност за могуће грешке.

Ово дигитално издање дозвољава уписивање коментара, додавање или брисање делова текста. Носиоци пројекта не одговарају за преправке и дистрибуцију измењених дела. Оригиналno издање дела налази се на Веб сајту www.ask.rs.

Васко Попа

УСПРАВНА ЗЕМЉА

Садржај

ХОДОЧАШЋА	3
ХОДОЧАШЋА.....	4
ХИЛАНДАР	5
КАЛЕНИЋ.....	7
ЖИЧА	9
СОПОЋАНИ.....	11
МАНАСИЈА	13
СЕНТАНДРЕЈА.....	15
САВИН ИЗВОР.....	17
САВИН ИЗВОР	19
ЖИВОТ СВЕТОГА САВЕ.....	21
СВЕТИ САВА.....	23
ПАСТИРСТВО СВЕТОГА САВЕ.....	25
КОВАЧНИЦА СВЕТОГА САВЕ.....	27
ШКОЛА СВЕТОГА САВЕ	29
ПУТОВАЊЕ СВЕТОГА САВЕ	31
СВЕТИ САВА НА СВОМЕ ИЗВОРУ.....	33
КОСОВО ПОЉЕ.....	34
КОСОВО ПОЉЕ	35
ВЕЧЕРА НА КОСОВУ ПОЉУ.....	36
КОСОВА ПЕСМА	38

БОЈ НА КОСОВУ ПОЉУ	40
ВЕНЦОНОСАЦ СА КОСОВА ПОЉА	42
БОЈОВНИЦИ СА КОСОВА ПОЉА	44
КОСОВО ПОСЛАНСТВО.....	45
ЋЕЛЕ-КУЛА	46
ЋЕЛЕ-КУЛА	47
ПОСВЕЋИВАЊЕ ЦРНОГА БОРБА	49
ЦРНИ БОРБЕ.....	50
РУЖА НАД ЧЕГРОМ	52
ЗАПЕВКА	54
СМРТ ЦРНОГА БОРБА	55
ПЕСМА ЋЕЛЕ-КУЛЕ	57
ПОВРАТАК У БЕОГРАД.....	59
ПОВРАТАК У БЕОГРАД.....	60
ГОРЊА ТВРЂАВА.....	62
ТЕРАЗИЈЕ	63
ВРАЧАР ПОЛЕ.....	65
НЕБОЈША КУЛА	67
ВЕЛИКИ ГОСПОДИН ДУНАВ.....	69
БЕОГРАД.....	71

УСПРАВНА ЗЕМЉА

Хаши

ХОДОЧАШЋА

ХОДОЧАШЋА

Ходам са очевим штапом у руци

Са упаљеним срцем на штапу

Стопала ми сричу слова

Која ми свети пут исписује

Цртам их штапом по песку

Пред спавање

На сваком коначишту

Да ми се из сећања не избришу

Далеко сам још од тога

Да их одгонетнем

За сада ми на вучје сазвежђе личе

Имаћу чиме да испуним ноћи

Ако се жив и здрав кући вратим

ХИЛАНДАР

Црна мајко Тројеручице

Пружи ми један длан
Да се у чаробном мору окупам
Пружи ми други длан
Да се слатког наједем камења

И трећи длан ми пружи
Да у гнезду стихова преноћим

Приспео сам с пута
Прашњав и гладан
И жељан другачијег света

Пружи ми три мале нежности
Док ми не падне хиљаду магли на очи
И главу не изгубим

И док теби све три руке не одсеку

Црна мајко Тројеручице

КАЛЕНИЋ

О

ткуда моје очи

На лицу твоме

Анђеле брате

Боје свиђу

На ивици заборава

Туђе сенке не дају

Муњу твога мача

У корице да вратим

Боје зру

На лакој грани времена

Отуда твој инат лепи

У углу усана мојих

Анђеле брате

Боје горе

Младошћу у мојој крви

ЖИЧА

рвена госпођо Жичо

Из мога срца излазиш

Корачаш седмовратна

У пратњи свог женика сунца

По зрелим таласима жита

И стојиш на самом врху

Изабраног троугла у пламену

Пркосиш и сунцосеку

И житоскврниатељу

Из два царска угла под тобом

Корачаш у правцу своје висине

И високе љубави

У једино могућем правцу

Корачај љубим ти кораке

Црвена госпођо Жичо

СОПОЋАНИ

Р

умени мир снаге

Зрели мир величине

Од златних птица под земљом

До силног воћа на небу

Све је на домаку руке

Дивно су клекли облици

У зеници мајстора

(Време је уједало)

Млада лепота поноса

Месечарска сигурност

И капије вечног пролећа

И светло оружје среће

Све само на миг чека

У десници мајстора

Дамари света бију

(Време је уједало

И зубе поломило)

МАНАСИЈА

лаво и златно

Последњи прстен видика

Последња јабука сунца

Зографе

Докле твој поглед допире

Чујеш ли коњицу ноћи

Алах ил илалах

Кичица твоја не дрхти

Боје се твоје не плаше

Ближи се коњица ноћи

Алах ил илалах

Зографе

Шта ли видиш на дну ноћи

Златно и плаво

Последња звезда у души

Последњи бескрај у оку

СЕНТАНДРЕЈА

Б

ежала си до краја вечности

Учини́ла још седам корака

Према северу

Извадила из рајске реке

Лобању свог имењака свеца

И на темену јој саградила

Седам сунцомоља

Запалила си испод кубета

Седам стараца храстова

И прелила их вином

Ослободила из жара седам гутутки

Отпојала са њима седам вечерњи

Помирисала си цвет перунике

Затворила се у небеску круницу

И заћутала

(1950—1971)

САВИН ИЗВОР

Мој залудни ходу

На Савину воду

(Српска народна песма)

САВИН ИЗВОР

Бистро око у камену

Отворено засвагда

Четвороструким пољупцем штапа

Сањивим зеленим трепавицама

Трава и скрива и открива

Студену провидну истину

На дну ове воде

Сија биљурна вучја глава

Са дугом у чељустима

Умивање овом водом

Лечи од сваке смртобоље

Гутљај ове воде

Од сваке животобоље

Бистро око у камену

Отворено за свакога

Ко црну своју сузу овде напусти

ЖИВОТ СВЕТОГА САВЕ

ладан и жедан светости

Напустио је земљу

И своје и себе

Ступио је у службу

Крилате госпoде

Чуваo им златоруне облаке

И тимарио громове и муње

Сапете у књижуринама

Потрошио је све своје године

Зарадио змијoглави штап

Узјахао је штап

Вратио се на земљу

И ту нашао и своје и себе

Живи без година без смрти

Окружен својим вуковима

СВЕТИ САВА

О

ко његове главе лете пчеле

И граде му живи златокруг

У риђој му бради

Засутој липовим цветом

Громови с муњама играју жмурке

О врату му вериге висе

И трзају се у гвозденом сну

На рамену петао му пламти

У руци штап премудри пева

Песму укрштених путева

Лево од њега тече време

Десно од њега тече време

Он корача по сувом

У пратњи својих вукова

ПАСТИРСТВО СВЕТОГА САВЕ

Ч
ува бело камено стадо

На зеленом обронку

Помаже сваком камену

У наслеђеној црвеној пећини

Да се породи

Куд год крене

Стадо за њим иде

Тутње брда од камених корака

Застане на пропланку

Жутом без прилаза

Камен по камен музе

Поји жедне вукове

Густим каменим млеком

Што се у седам дугиних боја прелива

Јаки зуби и тајна крила

Од каменог млека расту

КОВАЧНИЦА СВЕТОГА САВЕ

И

з опседнутих брда

Дозивају га вукови

Са кичмом у пламену

Пружа им змијоглави штап

Да му допузе

Спокојни до ногу

Купа их у врелој крви

Светог очинског олова

И риђом брадом брише

Кује им нову кичму

Од младога гвожђа

И шаље их натраг у брда

Бескрајним урликом

Поздрављају га вукови

Са врхова очишћених брда

ШКОЛА СВЕТОГА САВЕ

Седи на врху крушке

И нешто себи у браду говори

Слуша

Како се медоусто лишће

Његовим речима моли

Гледа

Како по брдима ветар ватроносац

Његовим речима псује

Смешка се

И полако једе

Књигу господара света

И дозива гладне вукове

Са врха крушке баца им листове

Пуне црвених дуговратих слова

И белих јагањаца

ПУТОВАЊЕ СВЕТОГА САВЕ

ућује по мрачној земљи

Штапом пред собом

Мрак на четверо сече

Хитне дебеле рукавице

Претворене у мачкетине

На сиву војску мишева

Одвеже вериге сред олује

И земљу од старе храстовине

За стајаће звезде везује

Пере шапе својим вуковима

Да трагови мрачне земље

На њима не преживе

Путује без пута

И пут се за њим рађа

СВЕТИ САВА НА СВОМЕ ИЗВОРУ

леда у камену

Своје треће око

Види у непристрасној води

Свој похарани ђивот

Препун зрелих сисатих крушака

Види своју вучју главу

И на челу исписан знак

Новог обећаног сазвежђа

Види свој процветали штап

И своју срећно оплођену земљу

У зајапуреним пупољцима

Два ока затвара

Трећим оком у камену гледа

(1958—1971)

КОСОВО ПОЉЕ

КОСОВО ПОЉЕ

оље као свако

Длан и по зеленила

Млад месец коси

Пшеницу селицу

Два укрштена сунчева зрака

Слажу је у крстине

Кос наглас чита

Тајна слова расута по пољу

Божури стасали до неба

Служе четири црна ветра

Сједињеном крвљу бојовника

Поље као ниједно

Над њим небо

Под њим небо

ВЕЧЕРА НА КОСОВУ ПОЉУ

С ви седе провидни за столом

И виде један другоме звезду у срцу

Венцоносац им ломи и дели

Њихову златну прошлост

И они је једу

Сипа им у путире белих божура

Њихову рујну будућност

И они је пију

На коленима под столом

Мачеви им тихо реже

У чанцима на столу

Огледа се вечерње небо

И на небу крај сутрашњег боја

На десну руку венцоносца

Слеће кос и зачиње песму

КОСОВА ПЕСМА

Ј
а кос

Црноризац међу птицама

Склапам и расклапам крила

Чинодејствујем насред свога поља

Претварам у кљуну

Кап росе и зрно земље у песму

Ти боју сутра буди леп

Што ће рећи праведан

Ти зелена царице траво

Ти једина победи

Ти победо усрећи царичине слуге

Који је црвеним млеком хране

Усрећи и њене слушкиње звезде

Које је уживо сребро облаче

Певам

И палим једно перо из левог крила

Да ми песма буде примљена

БОЈ НА КОСОВУ ПОЉУ

Ј ашемо певајући пољем

У сусрет оклопљеним змајевима

Наш прелепи вучји пастир

С процветалим штапом у руци

На белцу небом лети

Побеснело жедно оружје

Само се наред поља уједа

Из смртно рањенога гвожђа

Река наше крви извире

Тече увис и увире у сунце

Поље се под нама усправља

Сустижемо небеског коњаника

И своје звезде веренице

И летимо заједно кроз плавет

Одоздо нас прати

Опроштајна песма коса

ВЕНЦОНОСАЦ СА КОСОВА ПОЉА

ржи на длану своју одсечену главу

Светлозарну своју задужбину

И сунчеву намесницу

У свеопштем мраку

Стоји пресрећан на облаку

Бос у подераној кошуљи

Опасан репом убијеног змаја

У путиру препуном крви

На пресеченом врату

Парчад се његовог мача претварају

У дробни хлеб

Света мајка Субота

По други пут га рађа

Жив је у црвеној капи росе

Игра у запаљеном колу божура

Пева у песми коса на овом пољу

БОЈОВНИЦИ СА КОСОВА ПОЉА

О

вде где смо

Загосподарили смо плавим пољима

И рудогорјима без подножја

И венчали се

Сваки са својом звездом имењакињом

Овде у царству које смо стекли

Скрштених руку на грудима

Настављамо бој

Настављамо га унатраг

Још нисмо децо стигли

И бог зна хоћемо ли икада стићи

До почетка боја

Одавде чујемо

Негде високо над нама

Зелену песму коса

КОСОВО ПОСЛАНСТВО

Кос крила орошена крвљу суши

На ватри црвених божура

Пред њим се шири поље

Исписано врелим људским гвожђем

Претопљеним у честито злато

Трава царује међу словима

И њихове редове

По својој вољи престројава

Кос отима своје поље

Из руку четири црна ветра

И савија га од поднева до поноћи

У поноћ небо прелеће

И односи у кљуну некуд он зна куда

Свој зелени свитак

(1958—1971)

ЋЕЛЕ-КУЛА

ЂЕЛЕ-КУЛА

К_{ула смрти}

На чеоним костима се пресијава

Страховито памћење

Из очних дупљи

Гледа до на крај света

Црна видовитост

Између крезубих вилица

Заглавила се

Голема последња псовка

Око смрти зазидане у кули

Лобање у месту играју

Завршно звездано коло

Кула смрти

У њој господарица уплашена

Од себе саме

ПОСВЕЋИВАЊЕ ЦРНОГА БОРБА

О
н још не зна

Ко је он

Носи на рамену ћивот

Свог светог краља

Из гроба у гроб

Храстовина цвили

И на уво му тумачи

Језик звезда водила

Он слуша мрштећи се

Премешта ћивот

С једног рамена на друго

И левом руком се крсти

Он будући краљ голаћа

ЦРНИ БОРБЕ

лава ме већ с коца гледа

Ионако ме нема и нема вас

Појмите ли

По души их по жижи слаткој

По рогатом месецу на челу

По шарци у оку

Не би ли нас било

За цветним кључем постојања

На дно мора пасје крви

Без освртања безбудућни за мном

Можете ли

На нож земаљско им и небеско

Смрт је нас одавно сита

На нож курјаци моји мезимци непребола

Главе вам се већ са коца кезе

Ионако вас нема и нема мене

Хоћете ли

РУЖА НАД ЧЕГРОМ

Је ли ово наш свет или није

Крагуј нам пламени с лица пада
Вепар дивни срце напушта
Ноктима се хватамо за последњи дах

За шта да се ухватимо

Ни облак да нам пружи руку
Ни камен да подметне раме
Ни време у помоћ да притекне
Ко још смрти зубе броји

Нико црна преостала крви

Уједи страву за срце
Уједи и облак и камен и време
И отвори црну ружу у ваздуху

Је ли ово наш свет или није

ЗАПЕВКА

Водама вас расплетеним нису дали

Хумкама вас гологлавим одбили

У крви вам кости мијем

У очне вас капке повијам

Лице орем ништа више немам

Прекорачили сте праг небеса

Уснама босим следим вам булке

Пусто месо луди на мени

Напушта ме напуштам га

Груди разбијам шта ће ми више

Води ме живи траг ваших зуба

Од стене до стене од звезде до звезде

Води ме из круга у круг

СМРТ ЦРНОГА БОРБА

Н

а спавању му одсекли главу

Однели је у град цара пса

И бацили је пашчади

Када се пробуди поћи ће по њу

Са црном марамом у левој

И црном ружом у десној руци

У сусрет ће му изићи

Курјаци његови на црним коњима

Са црним заставама

Носиће му главу

На укрштеним црним фрулама

Везаним црном косом удовица

Глава ће му сијати

Крунисана црним зрацима

Црнога сунца

Када се пробуди

ПЕСМА ЋЕЛЕ-КУЛЕ

Светозару Бркићу

Заменило си нам окати сунцокрет

Слепим каменом нелицем својим

И шта сад чудо

Изједначило си нас са собом

С празнином у свом празном зубу тровачу

С кусом својом вечношћу

Је ли то сва твоја тајна

Зашто нам сад у очне дупље бежиш

Зашто тамо сикћеш и грозом палацаш

Зар је то све што умеш

Не цвокоћемо ми ветар то

Беспослени на вашару сунца

Кезимо ти се кезимо до неба

Можеш ли нам шта

Расцветавају нам се лобање од смеха

Гледај нас нагледај се себе

Чикамо те чудо

(1954—1971)

ПОВРАТАК У БЕОГРАД

ПОВРАТАК У БЕОГРАД

овде до овог воденог крста

Три су ме вучје стопе довеле

Умио сам лице у рајској реци

Обрисао га о скуте сунцородице

Надвијене над торњевима

Засадио сам очев штап

У глину на обали

Да међу врбама пролиста

Кренуо сам ка великој капији

Отвореној нада мном у зениту

Нисам знао спушта ли се бели град

Из облака у мене

Или ми из утробе у небо расте

Вратио сам се с пута
Да сазрело камење из завежљаја
Овде на тргу поделим

ГОРЊА ТВРЂАВА

ириш руке Високи

Пред свим капијама белог града

Дочекујеш изворе видовњаке

Сунцомоље слепице реке нарикаче

И планине удовице

Храниш их са длана

Росом скупљаном сваког јутра

Са својих стихова

Спајаш преживеле слокове

Руда биља и звериња

У прво слово љубави

И градиш

Последњи неосвојиви бедем

Своје тврђаве у ваздуху

ТЕРАЗИЈЕ

Н
екоме сте Трг

На грудима белог града

Лево и десно сунце

На вама мере

Своју светлост и своју таму

Продавци облака

Душа и зегова

На вама робу излажу

Гутачи ватре играчи по муњи

И укротитељи громава

На вама показују вештине

Нама сте камени длан

На вама читамо црту живота

Никад јој нисмо видели крај

ВРАЧАР ПОЛЕ

С рео сам те старче пастиру

Усред белогa града

Пролазио си нешто после поноћи

Огњеним пољем врачева

Између сенки кућа и липа

Носио си живо вуче око врата

Свирао у липов лист

Две искре ти играле по кожуху

И љубиле риђу браду и руке

Нисам те заустављао

Разбио бих чело о стару липу

Нисам хтео да се петљам

У послове врачева

Огањ им овде нема чисту савест

Откинуо сам липов лист

И свирку ти продужио

НЕБОЈША КУЛА

о цео дан се гола огледаш

У рајској реци

Окрећеш се око себе

И откриваш белом граду

Осам својих камених бедара

По целу ноћ летиш небом

И с црним се огњевима бијеш

За сунчево наслеђе

У зору опет на обали зрачиш

Чете голубова лучоноша

Уклањају трагове крви

Са осам твојих лица

Не бојиш се никога

До родитеља громовника

ВЕЛИКИ ГОСПОДИН ДУНАВ

Велики господине Дунаве

У твојим жилама тече

Крв белогa града

Њему за љубав устани на часак

Из своје љубавне постеље

Узјаши највећег шарана

Проби оловне облаке

И походи своје небеско родно место

Донеси на дар белом граду

Рајске воћке птице и цвеће

Донеси и камен који се може јести

И мало ваздуха

Од којег се не умире

Клањаће ти се звоници
И улице се прострти пред тобом
Велики господине Дунаве

БЕОГРАД

Б
ела си кост међу облацима

Ничеш из своје ломаче

Из преоране хумке

Из развејаног праха

Ничеш из свога нестанка

Сунце те чува

У златном своме ћивоту

Високо над лавежом векова

И носи те на венчање

Четврте рајске реке

Са тридесетшестом реком земаљском

Бела си кост међу облацима

Кост костију наших

(1965—1971)

